

PP. 1-12 ^{sotho} Artscrafts, [0] 15 MAR 1939 Mahloana A.J.
~~233(15)~~ Industries 9. Indexed 5p. (81)

Dilo tša xo dirwa ka thata ke maho, mafehlo, dithoka, dipatla, mefeng ya dihongwana le mefeng ya mexoma, dithemo tša ntlo, maphika, le K34/12 dišaramo. Dilo tša xo dirwa ka thšipi ke mokomax wa thšipi wa mošuxa, sehongwana, petlwane, lerumo la kobe, letsolo, kxotlōpo, mefiri, dilepe tša maxâxâne. Dilo tša xo dirwa^{ka} mokxopha ke mosese wa matlebe, Setsiba, sehlako, setepa, mokxathlana le matata le matswa.

Maho ke malepola a ho thsola maxobe, mafehlo ke a ho hlakanthša bupi le metse, dithoka ke tša xo bolaya diphoofolo le batho xexo lwewa, patla ke ya xo tswabola kxomo xe ethibya xoba motho xe xolwewa, mpheng ke wa xo lomela moxoma, sehongwana le tšedi ya marumo; maphika ke a xo tswalela lešaka la dikxomo, ke dithata di a phereke-tšura; dišaramo ke dithata tša xo rwala mabycing, tša xo dira hlaka. Moxomawa mošuxa o na le nthla ya thšipi ya xo tsena mo mphenyeng; sehongwana ke moxomana wa xo byala mabele, petlwane ke moxomana wa xo betla, lerumo la kobe le na le diihla tšepedi tša xo folakela moraxo, tsetsdo ke leru la mphorofothla le lesese, kxotlōpo ke lerumo la phaphathi la mpapetla.

233

Industria no. 9 K34/12

mefiri ke dithšipi tša xo aparwa molaleng,
 lebeke ke la xo itonkula dikankodi, keyona
 Sakatuku, selepe sa maxaxane se bitšwa tšedi
 ya marumo, se ngangelwa^{xe} xo iwa ntweng ya
 marumo. Mosese ke setšwalo sa basadi sa ka
 moraxo ona le maleme a mabedi a mapharo,
 setepa ke setšwalo sa basadi sa kapele,
 setsiba ke setšwalo sa banna, sona le masoto,
 se bofya mo lethekeng, ka bošixo byo bongwe le byo
 bongwe se a šuxiwa ka xobane se ka e ba
 ntxokxoro, sa e ba bothata, sa omelela, sa kxobola
 motho; sehla ko se dirwa ka phatla ya kxomo,
 ke sefahlo sa dithoka le marumo utweng, xe
 motho a tseba xo fahla a ba a koropetša, baka
 se mo tse nthšetše. O tla ba phula phula
 madi ba šala bare hwiibi! yena ^{anna} antše bose.
 Mokxathlana ke kobo ya xo aparwa maxetleng
 ya mokxophana wa Pudi wa xo šuxiwa.
 Letata ke yona kobo ya bošixo, ba
 roka mekxopha ka lesika la kxomo ba e
 rokantšha. Thari ke mokxopha wa Pudi
 wa xo šuxiwa, e bopula ngwana, matswa ke
 a xo bofa dikxomo xe ba xama. Lexôxô le
 sethebe di dirwa ka mehlahla, Lexoxo ke mehlahla
 e tšwarantšwa ka thapo ya mmololo ya xo xôhlwa
 mo seropeng le ya mbumo.

III 233 Industries No. 9

K34/12

Lexo ke la xo alwa xe xo robalwa,

sethebe se dirwa ka mohlaha le motolo xoba
 mokxose. Ba hothla dithapo tša mokxose
 hoba tša tolwane ba bofantsa mehlaha ka
 yona ba dira sethebe sa sa xo šilela
 bupi. Ba loxa matile ka mabyang a matala
 a maseke. Matile ke maseka a mabyang
 a loxiwa ka boseke, Boseke ke mohuta
 o mongwe wa byang. Metsela ba dira ka
 letsopa le dinkxo, dipitsa, mašapelo, dithiswana,
 merifi, mafiso le dipitsane tša meroxo.
 Metsela ke ya xo ya nokeng. Dinkxô ke
 dipitsa tše dikxolo tša byalwa tsa xo bob
^{boya ka} malodi. Dipitsa ke tša xo apea. Mašapelo ke a
 xo klapela. Dithiswana ke tša xo šebela.
 Merifi ke ya xo khurumeladipitsa. Mafiso ke
 a xo swara ditloo tša ngwetsi. Dixo, diphafa
 di mero di faxo, dikxapa, dixo tša merutlo,
 diphôkô tša byalwa di dirwa ka dikxorô. Dixo
 ke tša xo nwa meetse; diphafa ke tša^{xo} swara
 maswana xe xo iwa mašemong; difaxo ke tša
 xo faxa bupi (xofaxa = xo chela); diphôkô ke tša
 xo nwa byalwa, dixô tša merutlo ke tša mekrothi.
 Malwala, dithšilo, krekxethô, thitelo,
 tóotšo, di dirilwe ka mafsika.

IV 233 No. 9. Industries K34/12

Lwala ke la xo šila mabele, thšilo ke ya xo šila, kxekxetho ke ya kxekxetha lwala (kxekxetho xouthša lwala mēno); thitelo ke ya xo ritela fase xore xo be boreledi; tootšo ke ya xo lootša mefaka le dilepe. Lexoxo le alelwa bakxonyana, le dingwetsi xe di thšathša di tsena ka kxoro. Lexoxo la bakxonyana le arekwa la bolkelwa bonafela. Sešixo, seroto, thselwane, leselo; di dirwa ka ^{matšwatswati}medi ya dihlare, ~~ka~~ ba humolotše lodi, ba le tsuratolotše le dikxata ba loxa katšona. Ba tšea dipatlana ba di betla botsana ba dia *leselo le thselwane. Ba phere kanthša dipatlana ba loxa leselo. Sešixo ba sefafa ka morulela, ba loxa ka modi xoba lodi la moretšwa. Seroto ba se fafa ka byang, ba se tota loxa ka lodi la moretšwa. Dioto di na le mehuta e meraro, ke seroto sa xorwala mabele, ke serotwana sa bupi, ke seroto se sexolo, ba se bitša thselo-phiri'. Thselo-phiri' ke ~~se~~ seroto se se xolo-xolo; se bapotšwe mokxopha ka fase. Basadi ba dira di thebele maxoxo, banna ba dira dišexo le maselo, le matata.

V²³³ Industries No. 9 K34/12

Matata a na le baseki ba ona, ba bitšwa baseki. Ba a seka bose dinkwana tša dipela motho a hwetša di lekanetše. La kxasi ke la dinkwe, ka xobane le yena ke sebata, o ya boifiša. Morodu wa tšhipi o o re xo ko epya wa be o hlakane le mafsika, ke ba o nyaosa ba puputletša ka mokxophana wa pudi, ke ona mouba. Ba o nyaosa mo mafsikeng, o tlare xo tlwa mollo morodu wa nyaosa, wa ela le lefsika le ereng ke boritš, mafelelong ^{alona} ba tšela metse, morodu wa re xo fihla metseng wa kxathla, ya e ba lefsika la phsikolwana la tšhipi. Ba nthša morodu ola o kxathlile ba o iša xape mollong. Morodu xe o se no toloxa ho ya nthšwa, wa kxathelwa mo lefsikeng la ntswe-tšhipi, le la xo kxatla ke la lentšwe tšhipi, ba dirase ba se vatang ka yona, letsola, kxotlopo, selepe sa maxâxânê se bitšwang tšedi ya marumo, le tše dingwe. Sebešo se dirwa ka mafsika, ya eba thetebudi. Tšhipi e dirwa humanwa thokong ya Mosena xo tee le koporo.

Koporo e dira mefiri ya baxale ya
 xo aparwa mo molaleng, e bile
 e dira maseka^a, koporo^a da bitšwang
 sekxônô, le koporo ya xo ngametšwa
 mo molaleng le yona exona. Sekxônô se
 hlatswiwa ka lešela la makhura,
 se hlatswiwa mo mokxathlo a ona,
 xe motho a sa se hlatswe se diva
 madi a baxale sa dira nama e tala,
 motho a ba a eta a nthša dibôkô,
 mo mokxâthlô a ôna. Le xe xo ka ba
 byalo motho a ka se ~~a~~ lahle; o tla
 no se apara. Monna wa^{xon} ngamela koporo
 e thšweu mo molaleng le o tsebexa
 e le mohumi ruri, ka xobane e ya^{na le} tuta
 theko ye kxolo, ye rekwa ka ye eveng
 mmvu. Baepi ba thšipi ke bona barudi^a
 ba di thšipi. Modiro waxo thula o swanale
 wa bongaka, papa xe ngwana o ruta ngwana
 xaxe. Xa ba rute batho ba bangwe ka
 xobane dilo tše ba di diraxo di rekwa
 ka ~~thšipi~~ dikxomo, dinku, le dipudi.
 Barudi ba di thšipi ke banna ba bahumi
 Mexoma, dihongwana le dilepe ba be ba
 di sepelela xe bayo direka. Direkwa
 makxalakeng. Lekxalaka ke motho yo a sa tsebexa^{xo}

233

VII

Industrië No. 9.

K34/12

Xe ba kopa letsopa ba le thšela metse pele,
 la lala le thapa, xe le seno thapa ba a le
 nthša ka mo sekotianeng se ba le thapiše—
 tšaxo xo lona, ba le kxobela mo ntle. Ba
 tšea lengeta la sephatlo, ba thoma pitša xoba
 motšexa. Ba dira letsopa dilo tša meleketa,
 tša meleketa, ba thoma xobeya letsopa ka xo
 dira nto ya ntikwadikwe (ntikwadikwe = ya xo dikelela)
 Ba le bopela xodimo xa le lengwe, ba ntše ba
 dikelela. Ba thapiša mokxophana wa letlalo ba ritela
 pitša ka ona, wa seripana. Ba dia molomo,
 le ona ba o fovothe ka mokxophana ôô. Ba di
 ntlh beya ka maraxo, ba di khupetša ka mekxop-
 ha xore di se tsenwe ke phefo, tša Ha tša palaxa,
 tša kxeixa. Ka bošixo xe xo esa, ba a di
 apola mekxopha, ba di nthša ka e tee ka e tee,
 ba ntše ba di ribexa fase, ba di phophothela,
 ba šetše ba seno di fala pele, xo phophothela
 ke xo thiba lešoba ka fase ka letsopa.
 Ba buša ba di apesa. Xe di o metše ka
 dikobong, ba ^{hloša} ~~a~~ di dikobo tša nna di ribexilwe,
 ka moraxo ba tšea motšexa ka o tee, ka o tee,
 ba o hlotša letsoku, lare xo oma ba o tsikitšela
 ka thitelo, wa ba wa šala o phadima e le o
 mohwinana, ka moraxo ba o hlotša ka
 phomo mo melomo, le yona ba e ritela, ya baya

233 VIII Industries No. 9 K34/12

šala e nopeletše e le e swana, phadima. Baya
 Kxonyeng, barwalela mekwele le merula, ba
 di beša. Ba bea dišo dišu mokxathlo a tšona,
 ba beile mafsikana a ba di thekxaxo ka ona
 a areng ke mathsexo. Ba di loka tšaka, mollo
 wa rumana ware hoo! ya^e ba o moxolo. Xexo
 na le phefo xa ba di fiše, ba di fiša xexo
 khutše. Xe di swele ba a di bešola, ka thata
 e telele, ba di beya botse. Ka moraxo
 ba di kxobela mo ba rataxo, ba di rekiša
 mabele. Xe pitša e rekwa ka mabele e ya
 hlatswa, le xe ele ye kxolo ya baya boya ka
 molomo. Dinkxo di rekwa ka mokotla wa
 mabele, xa di thšetwe. Xe e le maho, dipolō,
 mafehlo ba rema dithata, ba di betla, ba tla
 ba di betla ka petlwane, ba ritela ka thipa.
 Dikxapa ba a di phula melongwana, ba di katela
 mmutedi mo melongwaneng, ba di hwayahwaya,
 yare xela di thoma xo ifala ba nthša di'thotse
 le mami, ba di hlatswa kwa nokeng. Dixō di
 ya apewa ka pitša, ba di hlatlola, ba di fala.
 Xe di sa le boleta ba phakalexa dithata
 ka teng xore di ome di thata di le ka fa.
 Malodi ba rema a meo ka, ke a xo rulela,
 le a xo balela, ba bile ba dira dithludi,
 le mehala ya xo ^{dira} bofa- dihala- nko tša dikxomo
 tša xo thlanya.

IX WM233 INDUSTRIES NO. 9. K34/12
 Sehala-nkô ke lodi' la xo hothlwa, la tsenthšwa ka
 nkong * phutšwe lethšoba. Mabyang ba dira ditlatla-
 na. Ditlatlana ke dikuwane tša xo dirwa ka pheelwana,
 ya botse e thšwaana ke ya byang bya boseke.
 Ba loxa ka dithal^e. Di^{thale} di humanwa nokeng.
 Dithale di a kumulwa, tša pharolwa. Xe ba thoma
 kuane ya dithale ba dira lehuto ka mehlahla
 ya xo oma. Ba no loxa ba dikeletša, ya baya
 e ba utlatla ya xo lekana hloxo, ba kxona ba
 se kotopetša, ka moraxo ba se dira mapena,
 ba se fetša ka mphetho. Sešixo le sona ba se
 thoma ka lehuto, xe se ya xodimoba a se kotopetša,
 motho a sena ka teng, anore dithapo hwa! hwa! hwa!
 a ba a se fetša, le sona^{ba} a se phetha.
 Mokxopha wa kxomo xo o šuxiwa ba rapa
 letšema ba dira byalwa, ba e nwa, xe ba se no nwa
 ba o šuxa, bare: hakaka! hakaka! hakaka!
 ho o ka eja d matswele, ~~bare~~ ^{bangwe} bare ho! hu!
 hu! bangwe bare: hiki! hiki! hiki! bangwe bare
 hiya! hiya! hiya! Motho a o bata mokxoši
 motho wa monna, ba ribotša dihloxo di
 fapanana, dingwe di ya xodimo, dingwe
 di ya fase. Xe o bapolwa ba o ngang,
 xuca ema monna^{wa} a lesokana a betha
 ka patla, ba^e bapotše, bare xa e tšwe
 marolo! Ba dira kamoka xe ba vialo.
 A ere phaa! phaa! phaa! xa bedi lexe
 e le xararo. Ba kxona ba ešuxa xape.

233 Industriële No. 9.

K34/12

10

Malwala a dirwa ka mafsika, a betlwa ka kkekxetho, xo tee le dithšilo di dirwa ka mafsika, di betlwa ka kkekxetho. Thitelo e jo topya entše ele boreledi, e humanwa dinokeng tša bo Moxalakwena. Xona le dikwala tša xo dira dilo tšeuwe, ba reka ka mabele mo xo bona; O ya betlela kwa thabeng, a rwalelwa fase a betlwe, a kxona a išwa xae. A mangwe malwala bare ke mašila - ka xohle.

Batho ba ba šaxo mešomu ya utlo ke basadi fela. Ba dila malapa, ba ritele, ka moraxo ba kxophē ka bōlokōbya di kxomo. Ba kxopha mekxopho e ^{bareng ke} mesese, ^{le} matata. Ke maina a mekxopho. Ba ya nokeng, ba apeya boxobe, ba šila, ba ya kxonyeng. Mollo ona o thsekwwa ke banna. Basadi ba o tšea kxorong, ba lothša, ba kxona ba o tšea. Mollo o ya thsekwwa, o thsekwwa ka dipatlana tše pedi. Enngwe ba a e hwayahwaya moletiana, enngwe ba e betla-betla ~~4~~ botse ~~4~~ ya ~~4~~ tšenthšwa mo moletianeng. Xe ba o thsekwa ba beya dišuka fase tša marole, bare: nthso ya mollo! Nthso ya mollo! Ka mehla re ja ka wena nthso ya mollo. Ba a šielana, xe mongwe a lapile, mongwe o ya ^a tšea thsêkwa, xo fihlela ore ku we! ku we!

233 XI Industries No. 9 K34/12

Mollo o thsekwa ke banna ruri, ba xo
 kxwathla, xa o thsekwe boté té swane.
 (botéteswane = bafokodi.) Ba feela malapa
 ka bošixo byo bongwe le byo bongwe.
 Mosadi yo a sa fšielexo ke lešāedi, le xona
 xe e le ngwanenyana a ka se tšewe
 kapela. O tla tšena ke bašāparehileng.
 (bašāparehileng = bathswenyexileng). Mo
 mabotong ba kwala-makwala a barexo ke
 dipitsi, mmāpapô, dilepe, le mesese
 tšā mafelelo^{ke} dipeolwane. Dipitsi, m
 mmapapo, dilepe le mesese ke maina
 a makwala a mabota koba a mebotwane.
 Dipeolwane di dirwa mo mokxathō a
 makwala, di dirwa ka mešidi le
 medipa. Medipa ke mafsikana a boruma-
 rume, a mebalanyana e mesethlanyana,
 a humanwa dinokeng, ba a bitšā bannyana
 ba mathlekrâne. Basadi ba fala dipitšā
 xe e le lebaka la xo apeya, ba fala
 ka kxôpa, kxopa ke sefadi sa xo
 dirwa ke Modimo. Kxôpa e nyakile xo
 swana le khudu, ke noxana ya dinakana,
 xe e ethwa mokxwathana wa motho e ya
 hunyela. Motho a e topa. A e bolaya. Yare
 xo hwa, a e nthša, a e hlatswa, ya e basefadi.

XII Industries No. 9
233

K34/12

Mabele a bolokwa ke banna dišexong, baa
a epela ka mašakeng a dikxomo. Dibyana
di bolokwa ke basadi ka ntlong. Ka xona ntlo
ya dibyana tša xo jela, ba di beya ka ntlong
e ba robalaxo. Di jo di apeya ke basadi,
xe ba thsolela banna ba dira makako,
makako ke a banna ba ba tšerexo, dikxôpê
di thsolelwa borobe ba sephara, xore le
bona ba tle ba tšee ba se thlwe e le
dikxôpê. Banna xa ba na tokelo ya xo apeya,
xo apeya basadi fela. Ka xona mo ba rutaxo
kâpeyo, motswadi yo mongwe le yo mongwe
ke yona a rutang ngwana wa xaxe. Mosadi
wa lešaeadi, ngwana wa hahe e tla ba
lešaeadi. Mosadi wa lešaeadi o eta a
bolelwa ka moya xore di jo tša xona ke
di thšila, xa di jexe, di ya šišimiša.

From

Mr. A. J. mahloana,
Carlsruhe Private Bag,
Via P. P. Rust

end " 233